

VÉGH ATTILA:
Hamuszáj

Végh Attila új verseskötve címevel – és az abban foglalt, műve java-részen végighúzódo tematikus programmal – látszólag „csak” a posztmodern irodalmiság szójátékosságának adózik; a „ha / muszáj” anynyiként is érthető lenne, mint „amennyiben szükséges”, az olvasási tapasztalat azonban arról győz meg, hogy inkább a mulandóság, az elmúlás vagy egyenesen az/egy alakká formált s explicit *halál* kerül legtöbb szövege tájékozódási középpontjába. Egyetlen „hamuszáj” tehát lényegében a folyvást felszámoló-dásáról nyilatkozó alany, s minden olvasó konstatálja az általa változatos futamokban megfogalmazott, órá, a befogadóra is könyörtelenül érvényes nembeli igazságot, amennyiben e szürke ajkakhoz szorítja majdan óhatatlanul elporladásra ítélt „hamufülét”.

Némileg (pszeudo)patetikus megfogalmazása ez értelmezésünknek, de ilyesmit akarunk feljárszani magunk is, amúgy ráhangolódóan, lévén Végh Attila lírája egyik legfontosabb modusaként éppen egyfajta (pszeudo)patetikát észrevételezünk. Amelynek tartományában összeér a mind erre a gyűjteményre, mind pedig a szerző egész költői

korpuszára nézve igen reprezentatívnak érezhető mostani könyvcím két lehetséges alapértelme: *mivel s midőn halni elkerülhetetlen, imé, ilyes igéket suttog vagy kiált a szólás-szerv...* S ha efféleképpen a cím két lehetséges alapértelmezése összekapcsolódik (akár a „kellés” gondolkodástechnikai fogalmát is felvillantva – az alkotó filozófiailag képzett), akkor magyarázatot kapunk arra a látszólagos ellentmondásra is, amely a komoly, sőt komor témaszövés meg a nyelvi

matéria színessége-tarkasága, e költészet alapjában felelősségvállaló ön-pozicionáltsága és a szövegki-dolgozások gyakori játékos-sága, markáns flegmája, sokszor provokatív „felelőtlen-sége”, végsősoron eltagadhatatlan, egyben üdvözlendő posztmodern-sége kö-zött feszül. Hiszen a lírikusi akti-vitás/jelenlét programja Véghnél nagyjából a következőképpen re-konstruálható: jóformán esztétista szigorúsággal és hagyományossá-gal komolyan venni a költői szere-pet, miközben stilárisan oldott, köznapi-blaszfémikus kiszólásokkal is felvértezett oldalvágásoktól sem visszariadni, mely utóbbiak mögött azonban a thriller, a bulvár, a lek-túr-kaland szórakoztató(an előve-zetett) „mérgei” egyenrangú mo-mentumok gyanánt lépnek reakció-ba a nemzeti és a világirodalom ter-

mészetes gesztussal megidézett tra-dícióanyagával, bölcséleti, ökológi-ai vagy éppenséggel szociográfiail-politikai modulokkal. A kötet leg-retegzettebb és legkoncentráltabb, önmaguknak megfelelő terjedelmi lélegzetvételt is biztosító versda-rabjaiban mindezen építőköcskák-nak az egységes arculatú épületté alakítása, szintetizálása folyik, még-pedig érdekes, színvonalas és egyé-ni boszorkánykonyha működéséről tanúságot téve, nem megragadva a pusztaság és szokványos „regiszterke-verés” extenzivitásánál, szervesen-ségénél.

Más könyv-részek mellett három, nagyjából egyforma terjedel-mű és hasonló arányrendű ciklus alkotja lényegében az összeállítást. Közülük az első végén található, anyagismereti szempontból kétség-telenül jelképes című *Elemek* a fent jellemzett sikeres szintetizálás ér-telmében Végh Attila valaha írt legfontosabb műveinek egyike. „Az első fecske leszarja az utolsó mohi-kánt, / – indul a szöveg – de az – halál büszkén – rá se hederít. / Látszólag ennyi a kapcsolat köztük. / De ha közelebb megyünk, a kép éget: / az indiánban a mohikán szá-vak tüze felcsap, / mint a kerub szárnya. (Makettjei a fecskék.)” Több hasonló értékű írás található még a kötetben, miközben párso-ros, -szavas ötletösszenetek is le-foglalnak egy-egy cím-helyiértéket, disztichon és haiku „csúszik be”, s a

szóvicc esetenként „ridegartásba” szorul (*Érő beszéd, Tészta-szívvel, Kor-ének*).

A *Hamuszáj* kilenc év alatt már a hatodik lírai gyűjteménye Végh Attilának. Ugyanarra az „alaplapra” tá-maszkodó, hasonló rétegzett-ségű/komplexitású szelete költésze-tének, mint a többi verseskötve, de velük együtt arra is rámutat, hogy a torta finomsága nem annak nagy méretéből származik elsősorban.

ZSÁVOLYA ZOLTÁN

(*Magyar Napló, Budapest, 2008,*
100 oldal, 945 Ft)

MARNO JÁNOS:
Nárcisz készül

Marno János új kötetének Nárcisza nem egyszerűen a mítoszbeli Nar-kisszosz, az önmagába habarodott ember 21. századi alakmása. Ha mindenképpen a mitikus hagyomá-nyban kutakodunk, akkor a görög tragédiák vak jósa, Teiresziasz azon jóslatával küzdő figura, aki so-hasem ismerheti meg önmagát. Ezért készül, ezért nincs kész – ahogy a fülszövegben olvasható.

Ugyanakkor nem önteremtés-ről, éntételezésről van szó, hacsak nem ennek kényszeréről és szük-ségszerű lehetetlenségéről. Nárcisz a tükör előtt és a tükörből egyaránt, a rácsodálkozás és a visszarettenés